

มาตรการพัก-ลดและอภัยโทษ นักโทษในประเทศไทย*

MEASURES TO REST-REDUCE AND PARDON PRISONERS IN THAILAND

สัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ

Sanyapong Limprasert

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

E-mail: lsanyapong@gmail.com

บทคัดย่อ

โทษจำคุกยังเป็นโทษที่ศาลยังใช้อยู่เป็นปริมาณที่มาก ในขณะเดียวกันก็พบว่าการพยายามใช้มาตรการบังคับอื่นๆ เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะโทษปรับและการรอลงโทษ การเพิ่มขึ้นของปริมาณผู้ต้องขังเช่นนี้ ส่งผลกระทบโดยตรงต่องบประมาณและประสิทธิภาพในการบริหารงานราชทัณฑ์ รวมทั้งการควบคุมดูแลและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง การแก้ปัญหาภายในเรือนจำเอง เช่น การใช้มาตรการในการลดปริมาณผู้ต้องขังในชั้นราชทัณฑ์ ได้แก่ การลด-พักการลงโทษ การอภัยโทษ มาตรการในการปรับเปลี่ยนพฤตินิสัยเพื่อลดการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญและเป็นประเด็นที่จะทำการศึกษาค้นคว้าในงานวิจัยฉบับนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพและภาคสนามประกอบ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ 1.การศึกษาวិเคราะห์การใช้มาตรการพัก-ลดและมาตรการอภัยโทษ ในประเทศไทย และ 2.ศึกษามาตรการพัก-ลดและอภัยโทษในต่างประเทศได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ผลการศึกษามาตรการพักการลงโทษ-ลดวันต้องโทษ อยู่ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง เป็นมาตรการมุ่งใจให้ผู้ต้องโทษประพฤติตนดี ตั้งใจรับการศึกษอบรม ฝึกวิชาชีพ สะสมคุณงามความดี มีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำมิใช่มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการลงปริมาณผู้ต้องขังโดยตรง แต่การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังได้อย่างถาวร จากผลการศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะคือ ต้องนำการบังคับโทษรายบุคคล (Individualization of Punishment) โดยการทำแผน

* Received 17 February 2021; Revised 24 March 2021; Accepted 24 April 2021

บังคับโทษรายบุคคลกับผู้ต้องขัง และการประเมินผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังโดยเฉพาะ ควรจัดให้มีภาคเอกชน ภาคสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการบังคับโทษมากขึ้น

คำสำคัญ: มาตรการพัก-ลดโทษ, การอภัยโทษ, นักโทษ

Abstract

The imprisonment is decided by the court in a large number of cases, despite the growing attempts to enforce other compulsory measures, particularly fine and reprieve. The increase in the number of the prisoners affects the budget and the effectiveness of the correctional management, including the supervision and the development of the inmates' behavior. The solutions of such issue from within the prisons such as the reduction of the number of the prisoners by the suspension-reduction and the pardon of the prisoners, and the improvement of the inmates' behaviors to decrease the recidivism are the essential issue which shall be studied in this research. Therefore, the objectives of the research are to study and analyze 1). The implementation of the suspension-reduction and the pardon of the prisoners as the legal measures 2). The suspension-reduction and the pardon of the prisoners in foreign countries. For instance, the United Kingdom, the United States of America, Japan, and the Federal Republic of Germany.

According to the research, the suspension-reduction and the pardon of the prisoners under the condition that the inmates must improve their behaviors, have persuaded the prisoners to behave, concentrate on the study and occupational training, and collect the merit. Consequently, the number of the inmates in the prison is reduced permanently through such rehabilitation. Furthermore, the individualization punishment must be implemented by planning and assess each inmate individually. There also should be the laws regarding the rehabilitation of prisoners in particular. Moreover, the private

sector and the social societies should be more included in the enforcement process.

Keywords: Suspension-Reduction Measures, Pardon, Prisoners

บทนำ

สถานการณ์ผู้ต้องขังล้นเรือนจำเกิดขึ้นในประเทศไทยมาเป็นเวลาต่อเนื่องยาวนาน นอกจากนั้นปัญหาพื้นฐานของงานราชทัณฑ์ เป็นผลโดยตรงทำให้เรือนจำไม่สามารถทำหน้าที่คุ้มครองสังคมได้ตามภารกิจ งานราชทัณฑ์ไม่สามารถประเมินหรือรับรองพฤติกรรมของคนทัณฑ์โทษจำคุกออกมาสู่สังคมได้ ผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขความบกพร่องอย่างจริงจัง เพียงแต่มุ่งเน้นการขังไว้ตามระยะเวลาที่คำพิพากษากำหนด เมื่อครบแล้วปล่อยตัวออกสู่สังคม จึงเป็นความเสี่ยงที่น่ายกย่องมากที่สุดเพราะนั่นคือการปล่อยอาชญากรออกมาอยู่ร่วมกับคนปกติทั่วไปในสังคม (Bernd-Dieter Meier, 2009) ไม่รู้ว่าผู้บริสุทธิ์คนใดจะเป็นเหยื่อรายต่อไป เปรียบเทียบได้กับเครื่องกรองน้ำ ถ้ามีประสิทธิภาพเมื่อน้ำไหลผ่านก็สามารถกรองสิ่งไม่ดีออกได้หมด ผลที่ได้คือน้ำบริสุทธิ์ แต่ถ้าเครื่องกรองไม่ดีหรือไม่มีการกรองของเสีย ฝุ่นละอองใดๆ เลย น้ำที่ผ่านเครื่องเป็นน้ำไม่สะอาด หลังจากออกจากเครื่องกรองก็ยิ่งเหมือนเดิม หรืออาจจะสกปรกมากขึ้นก็อาจเป็นไปได้ แต่สิ่งที่สำคัญอีกประการก็คืออาชญากรไม่ใช่แค่เป็นคน มีพัฒนาการมีการเรียนรู้ได้ ดังนั้นการกลับมาอีกครั้งของเขาจึงมีประสบการณ์มากยิ่งขึ้น แน่นนอนย่อมรุนแรงและสร้างความเสียหายมากขึ้น มีความรู้ความสามารถมากขึ้น เก่งขึ้น และอาจสามารถรวมตัวกันเป็นองค์กรอาชญากรรม และก้าวหน้าไปถึงองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้ จากการศึกษาสามารถสรุปปัญหาของงานราชทัณฑ์ที่สำคัญ 7 ประการดังนี้

1. ปริมาณผู้ต้องขังมีจำนวนมากกว่าความจุของเรือนจำ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและแนวโน้มในอัตราที่ก้าวหน้า เป็นวิกฤติราชทัณฑ์ที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการที่จะพัฒนาการในเรื่องอื่นๆ ได้

2. เจ้าหน้าที่งานบังคับโทษจำคุกยังอยู่ในอัตราที่น้อย (เฉลี่ยที่ประมาณ 10,000 กว่าคน) มีไม่เพียงพอต่อการดูแลและการใช้มาตรการบังคับโทษ

3. งบประมาณ พบว่ามีจำนวนมากขึ้นและเพิ่มขึ้นทุกปี และใช้จ่ายไปในเรื่องการบริโภคมากที่สุด ซึ่งอัตราเพิ่มขึ้นตามจำนวนการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขัง

4. อายุผู้ต้องโทษ พบว่าอายุ 21-30 ปี เพศชาย ติดคุกมากที่สุด และรองลงมาคือ อายุ 30-45 ปี ข้อมูลส่วนนี้เป็นจุดอ่อนที่ต้องรีบแก้ไข เพราะคนเหล่านี้อยู่ในช่วงวัยที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป หากขาดการแก้ไขปรับพฤติกรรมเสียจะกลายเป็นอาชญากรอาชีพ และเขาต้องอยู่กับสังคมนาน

5. ผู้ต้องขังที่ต้องโทษครั้งแรก มีอัตราประมาณร้อยละ 86.01 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย กระทำผิดซ้ำครั้งที่สอง ไม่ถึงร้อยละ 10 ส่วนที่เหลือเป็นผู้ที่ต้องโทษซ้ำ 3-5 ครั้ง ซึ่งมีจำนวนน้อยมาก ข้อมูลส่วนนี้เป็นจุดแข็งที่น่าสนใจมาก เพราะตามหลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา และตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ เห็นตรงกันว่ามาตรการแก้ไขต่างๆ จะได้ผลสำหรับผู้ ที่กระทำความผิดครั้งแรก ซึ่งสันนิษฐานว่ายังไม่เป็นอาชญากรอาชีพ

6. ฐานความผิดที่ต้องจำคุกมากที่สุดคือ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด รองลงมาคือ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ สำหรับกำหนดโทษตามหมายศาล จำคุกมากที่สุดอยู่ที่กำหนดโทษ 2-5 ปี รองลงมาคือ 5-10 ปี

7. ความร่วมมือกับหน่วยงาน ภาคอื่นๆ เพื่อการบังคับโทษ พบว่า เรือนจำหรือทัณฑสถาน ต้องบริหารจัดการงานด้านต่างๆ เองทุกเรื่อง และทุกด้าน ซึ่งในความเป็นจริงเป็นไปได้ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีทุกด้าน หน่วยงานภาคต่างๆ ในสังคมไม่สามารถเข้ามาช่วยบูรณาการการบังคับโทษได้

กรณีถ้ามีมาตรการทางกฎหมายบัญญัติให้มีการบูรณาการหน้าที่ร่วมกันเพื่องานบังคับโทษ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของรัฐจะมีภารกิจตามกฎหมายที่ต้องเข้ามาร่วมทำงานกับ เรือนจำหรือทัณฑสถาน รวมทั้งภาคสังคมด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีและได้ความชำนาญเฉพาะด้าน ประกอบกับเป็นการแก้ไขปัญหาบุคลากรของเรือนจำหรือทัณฑสถานที่ไม่เพียงพออยู่แล้วได้ด้วย มาตรการพัก-ลดและมาตรการอภัยโทษ (คณิต ณ นคร , 2564) ถือเป็นมาตรการที่มีความสำคัญมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประโยชน์แก่ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี มีความเปลี่ยนแปลงที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษที่ดี โดยผลที่ผู้ต้องขังจะได้คือได้รับอิสรภาพที่เร็วขึ้นกว่าที่กำหนดโทษตามคำพิพากษา กรณีจึงมีผลถึงการออกจากเรือนจำก่อนกำหนด และส่งผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขัง อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวยังไม่สามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาการใช้มาตรการพัก-ลดและมาตรการอภัยโทษเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการใช้มาตรการดังกล่าวในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. การศึกษาวิเคราะห์การใช้มาตรการพัก-ลดและมาตรการอภัยโทษในประเทศไทย

2. ศึกษามาตรการพัก-ลดและอภัยโทษในต่างประเทศได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ระเบียบวิธีวิจัย

ส่วนที่ 1 ทำการวิจัยเอกสาร รวบรวมเอกสารกฎหมายต่างๆ เป็นส่วนสำคัญหรือเป็นส่วนหลักของการวิจัยครั้งนี้ โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราวิชาการต่างๆ ในทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยให้ได้ข้อสรุปทางกฎหมายว่าจะมีผลต่อการลดหรือเปลี่ยนแปลงหรือเลี่ยงโทษจำคุกเพื่อนำมาใช้ในการจัดทำแบบสอบถามด้วย ทั้งนี้ ในส่วนของต่างประเทศได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและในประเทศที่ได้เคยศึกษามาก่อนแล้ว สำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาต่อสำหรับประเทศไทย

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้บริหารงานราชทัณฑ์และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารกรมราชทัณฑ์หรือผู้แทนที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ ผู้บัญชาการเรือนจำ/ทัณฑสถานหรือผู้แทน ครอบครัวผู้ต้องขัง นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อประกอบประเด็นศึกษา

ส่วนที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ในส่วนนี้จะเป็นส่วนที่สนับสนุนส่วนที่ 1 โดยใช้แบบสอบถามสำรวจ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายในเรื่องนี้ซึ่งได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ ผู้ต้องขังกำหนดพื้นที่แจกแบบสอบถามเป็น 4 ภูมิภาค กลุ่มละ 22 ราย รวมภูมิภาคละ 110 ราย รวมทั้งสิ้นจำนวน 440 ชุด โดยการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (QUOTA SAMPLING) และแบบเจาะจง (PURPOSIVE SAMPLING) สำหรับเจ้าพนักงานราชทัณฑ์และผู้ต้องขัง ได้กำหนดเรือนจำและทัณฑสถาน แบ่งแยกตามภูมิภาค จำนวนร้อยละ 15 จากจำนวนเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ จำนวน 25 แห่ง กำหนดพื้นที่เป็น 4 ภาค ได้ดังนี้

1. ภาคกลาง ได้แก่ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ ทัณฑสถานวัยหนุ่มพระนครศรีอยุธยา เรือนจำกลางบางขวาง เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เรือนจำจังหวัดนนทบุรี เรือนจำอำเภोधัญบุรี

2. ภาคเหนือ ได้แก่ ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ ทัณฑสถานเปิดหนองน้ำขุ่น เรือนจำกลางเชียงใหม่ เรือนจำกลางเชียงราย เรือนจำจังหวัดแพร่ เรือนจำอำเภอดง

3. ภาคตะวันออก ได้แก่ ทณฑสถานหญิงนครราชสีมา ทณฑสถานเกษตรอุตสาหกรรมเขาวริก เรือนจำกลางคลองไผ่ เรือนจำกลางขอนแก่น เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ เรือนจำอำเภอสีคิ้ว

4. ภาคใต้ ได้แก่ ทณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี เรือนจำจังหวัดภูเก็ต เรือนจำอำเภอยุ่งสง เรือนจำอำเภอยุ่งหลังสวน

ข้อมูลในส่วนที่ 3 นี้จะทำการวิเคราะห์โดยการนำผลแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS FOR WINDOWS) ซึ่งจะนำเสนอให้เห็นข้อมูลในลักษณะของร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นสำคัญ ซึ่งจะได้นำส่วนที่สองนี้สนับสนุนและเสนอแนะการวิจัยในส่วนที่หนึ่งต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ถูกต้องแม่นยำที่สุดเท่าที่จะทำได้ และตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ได้ครบทุกข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 1-3 จะทำการวิเคราะห์และนำเสนอให้เห็นกระบวนการยุติธรรมในชั้นบังคับโทษจำคุก ในมาตรการต่างๆ ว่ามีผลอย่างไรบ้างที่เป็นส่วนทำให้สามารถลดปริมาณผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ที่สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามหลักการและทฤษฎีทางกฎหมาย การหาข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อทราบทัศนคติและความเห็นของประชากรกลุ่มต่างๆ ประกอบกับเป็นการติดตามประเมินผลการใช้กฎหมายในทางปฏิบัติด้วย อันจะนำมาเป็นข้อมูลสนับสนุนในการศึกษาวิเคราะห์ในงานวิจัยต่อไป

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาวิเคราะห์การใช้มาตรการพัก-ลดและมาตรการอภัยโทษในประเทศไทย เราใช้มาตรการพัก-ลดและมาตรการอภัยโทษ ถึงแม้ว่าจะดูเหมือนเป็นไปเพื่อการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ เพื่อลดสภาพที่แออัดยัดเยียดก็ตาม แต่การใช้มาตรการดังกล่าวก็เป็นไปตามหลักการคัดกรองผู้ต้องขังที่ยึดถือเกณฑ์ที่กำหนดตามกฎหมายเป็นสำคัญ ในขณะที่เดียวกันพบว่าที่ผ่านมามาตรการพัก-ลดและมาตรการอภัยโทษ ก็ใช้มาโดยตลอดก็มีได้ระบายผู้ต้องขังออกมาจนเกินกว่าที่เหมาะสมและสมควร (กรมราชทัณฑ์, 2549) จนถึงขณะนี้สำรวจวิจัยครั้งนี้ก็ยังพบว่าประเทศไทยยังคงปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำอยู่อีกต่อไป ดังนั้น มาตรการพัก-ลดและมาตรการอภัยโทษ จึงเน้นการให้ออกาสผู้ต้องโทษจำคุกในการ

แก้ไขฟื้นฟูพหุตินิสัยให้กลับตนเป็นคนดีมากกว่าและตรงจุดหรือเป้าหมายของมาตรการอย่างแท้จริง ข้อค้นพบสิ่งหนึ่งคือ ระบบการประเมินผู้ต้องขังของไทยยังไม่สามารถประเมินผู้ต้องขังได้เป็นรายบุคคล ดังเช่นที่ปรากฏในประเทศที่ทำการศึกษาก็เป็นจุดอ่อนที่สำคัญที่ต้องมีการพัฒนาการประเมินผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลเพื่อเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการใช้มาตรการพัก-ลดและมาตรการอภัยโทษ และการพัฒนาผู้ต้องขังด้วยมาตรการที่เหมาะสมเป็นรายบุคคลซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมาก (คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์, 2554)

2. ศึกษามาตรการพัก-ลดและอภัยโทษในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ทุกประเทศต่างใช้มาตรการพัก-ลดโทษและอภัยโทษ ภายใต้การประเมินผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล แต่ละประเทศมีระบบกฎหมายและการประเมินที่มีคุณภาพ โดยเกณฑ์การพัก-ลดโทษหรืออภัยโทษ จะอยู่บนพื้นฐานของมาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลเป็นพื้นฐาน และทำงานบูรณาการร่วมกันกับครอบครัว ชุมชน ฝ่ายปกครองท้องถิ่น และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้ประเทศเหล่านี้สามารถลดปริมาณผู้ต้องขังได้เป็นผลดี

อภิปรายผล

1. การศึกษาวิเคราะห์การใช้มาตรการพัก-ลดและมาตรการอภัยโทษในประเทศไทย ประเด็นการลดปริมาณผู้ต้องขังจากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า เมื่อบุคคลถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกแล้ว การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำอาจทำได้โดย

1.1 มาตรการทั่วไป ได้แก่ การพัก-ลดโทษ และการอภัยโทษ ซึ่งมาตรการในการพัก-ลดโทษ เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 สำหรับการอภัยโทษปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 261 ทวิ

2.1 มาตรการที่ยั่งยืน ได้แก่ การแก้ไขพหุตินิสัยให้กลับตัวเป็นคนดีไม่กระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งเป็นมาตรการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งประเทศต่างๆ ก็ได้บัญญัติเป็นกฎหมายอย่างชัดเจน

ข้อเท็จจริงคือ ประเทศไทยตามกฎหมายและทางปฏิบัติใช้ทั้ง 2 มาตรการ แต่มีประเด็นสำคัญที่ต้องทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยว่าทำไมผู้ต้องขังยังล้นเรือนจำอยู่ มาตรการพัก-ลดโทษ-ลดวันต้องโทษ อยู่ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงพหุตินิสัยของผู้ต้องขัง เป็น

มาตรการจูงใจให้ผู้ต้องโทษประพฤตินดี ตั้งใจรับการศึกษาอบรม ฝึกวิชาชีพ สะสมคุณงามความดี มีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ

ตามบริบทของสังคมไทยจากผลของการออกแบบสอบถาม ความคิดเห็นพบว่า

1. กลุ่มผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ เห็นว่า การพักการลงโทษ-การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ มีความเห็นไปในทางน้อยและค่อนข้างน้อย จำนวน 147 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.7 และมาตรการนี้สามารถลดการกระทำความผิดซ้ำได้ มีความเห็นไปในทางน้อยและค่อนข้างน้อย จำนวน 128 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.5

2. กลุ่มงานราชทัณฑ์ เห็นว่า การดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของมาตรการพักการลงโทษ มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 60 คิดเป็นร้อยละ 68.2 และการดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของมาตรการลดวันต้องโทษมีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 69 คิดเป็นร้อยละ 83.8

ประเด็น ความมีประสิทธิภาพของขั้นตอนการบริหารจัดการ มีความคิดเห็นดังนี้ ในการพักการลงโทษ มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 51 คิดเป็นร้อยละ 58.0 ในการลดวันต้องโทษ มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 64 คิดเป็นร้อยละ 72.7 ประเด็น เป็นมาตรการที่ช่วยลดปริมาณผู้ต้องขัง มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 62 คิดเป็นร้อยละ 70.4 ประเด็น ผลในการลดการกระทำความผิดซ้ำของมาตรานี้มีความเห็นไปในทางน้อยและค่อนข้างน้อย จำนวน 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.1

3. กลุ่มผู้ต้องขัง เห็นว่า ผู้ต้องขังมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพักการลงโทษ พบว่า มีระดับการตอบในระดับค่อนข้างมากและมาก จำนวน 37 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.0 และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการลดวันต้องโทษในระดับค่อนข้างมากและมาก จำนวน 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.9

ผลจากการสัมภาษณ์ เป็นการให้โอกาสผู้ต้องขังได้รับประโยชน์จากการประพฤตินดี มีความอดสาหัสตั้งใจในการศึกษาอบรมและฝึกวิชาชีพ พัฒนาดตนเองปรับปรุงบุคลิกนิสัยให้ดีขึ้น จนเป็นที่น่าพอใจ ให้สามารถออกไปใช้ชีวิตในสังคมปกติได้ก่อนระยะเวลาตามคำพิพากษา เป็นการจูงใจให้อยู่ในระเบียบวินัย ใฝ่ศึกษา ทำประโยชน์ให้ทางราชการและสังคม

จากข้อมูลการศึกษาในเรื่องมาตรการพักการลงโทษ-ลดวันต้องโทษที่ได้ทำการศึกษามาเป็นลำดับ สามารถประมวลผลได้ว่า มาตรการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประโยชน์แก่ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี มีความเปลี่ยนแปลงที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษที่ดี โดยผลที่ผู้ต้องขังจะได้คือได้รับอิสรภาพที่เร็วขึ้นกว่าที่กำหนดโทษตามคำพิพากษา กรณีจึงมีผลถึง

การออกจากเรือนจำก่อนกำหนด และส่งผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังต่อมานั่นเอง ดังนั้น เป้าหมายหลักของมาตรการพักการลงโทษ-ลดวันต้องโทษ มุ่งเน้นที่การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลเป็นหลัก แต่เรื่องของการลดปริมาณผู้ต้องขังเป็นผลภายหลังจากการบรรลุเป้าหมายแรกมาก่อน เช่นนี้ในมิติของการลดปริมาณผู้ต้องขังในมาตรการนี้จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของมาตรการในการฟื้นฟูแก้ไขผู้ต้องขังเป็นหลัก มาตรการนี้มีผลต่อการช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังได้บ้าง

กรณีถ้านำมาตรการพักการลงโทษ-และลดวันต้องโทษ มาใช้เพื่อการลดปริมาณผู้ต้องขังเป็นหลักโดยไม่คำนึงถึงวัตถุประสงค์หลักของมาตรการนี้ ก็จะก่อให้เกิดผลเสียหลายตามามากมาย เช่น ผู้กระทำผิดได้รับโทษที่ไม่เหมาะสมกับการกระทำ ยังไม่มีการปรับปรุงบุคลิกนิสัย การกระทำความผิดซ้ำจะมากขึ้น ปัญหาสังคมและการกระทำความผิดอาญาจะมีมากขึ้น

สำหรับประเด็นการแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถลดการกระทำความผิดซ้ำได้ค่อนข้างถาวร ผลของแบบสอบถาม ความคิดเห็นได้ผลดังนี้

1. กลุ่มผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ เห็นว่า การแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถลดการกระทำความผิดซ้ำได้ค่อนข้างถาวร มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 242 ราย คิดเป็นร้อยละ 91.7 และประเด็น ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ มีความเห็นไปในทาง มากและค่อนข้างมาก จำนวน 235 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.0 และประเด็นงานราชทัณฑ์ไทยควรนำมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 240 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.9

2. กลุ่มงานราชทัณฑ์ในประเด็น มาตรการลดปริมาณผู้ต้องขังที่ถาวรคือการแก้ไขฟื้นฟูที่ประสบผลสำเร็จ มีความเห็นมากและค่อนข้างมาก เท่ากับความเห็นน้อยและค่อนข้างน้อย จำนวน 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.2 และในประเด็น ควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 65 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.9

3. กลุ่มผู้ต้องขังมีความเห็นว่าเมื่อได้โอกาสพ้นจากการจำคุกแล้วจะไม่กระทำความผิดอีกในระดับมากและค่อนข้างมาก จำนวน 73 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.0 และในประเด็น ว่าช่วงเวลาที่ถูกลงโทษจำคุกช่วยให้มีโอกาสในการดำรงชีวิตภายหลังการพ้นโทษโดยไม่ต้องทำผิดอีก ในระดับมากและค่อนข้างมาก จำนวน 78 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.7 และ

ในประเด็น ที่คิดว่ากิจกรรมในระหว่างต้องโทษต่างๆ เช่น การฝึกงาน การทำงาน การเรียน หนังสือ กิจกรรมศาสนา ฯลฯ ช่วยพัฒนาผู้ต้องขัง ในระดับมากและค่อนข้างมาก จำนวน 74 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.1

ผลจากการสัมภาษณ์ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขัง เพราะได้แก้ไขจิตสำนึก ทักษะคิด ความรู้ ทักษะอาชีพ การทำงาน พฤติกรรมที่ดี เคารพกติกาสังคม คำนึงคนดีผู้สังคมจริงๆ ควรเน้นการแก้ไขเป็นรายบุคคล เพื่อให้ไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

2. ศึกษามาตรการพัก-ลดและอภัยโทษในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตามลำดับดังนี้

2.1 ประเทศอังกฤษ ใช้การพักโทษ-ลดโทษค่อนข้างมาก ในอดีตที่ผ่านมาเคยมีประวัติการพัก-ลดผู้ต้องขังลงถึงครึ่งหนึ่งของโทษที่ได้รับ ซึ่งเป็นระบบการปล่อยตัวแบบอัตโนมัติ เป็นผลทำให้ผู้ต้องโทษไม่ได้รับโทษอย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมกระทำความผิด ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้รู้สำนึกได้ และเปลี่ยนแปลงผลของคำพิพากษามาก เป็นการเอาการพัก-ลดโทษมาใช้ในการลดปริมาณผู้ต้องขังมากเกินไป จึงเกิดวัตถุประสงค์ และขัดกับทฤษฎีการบังคับโทษที่มุ่งคืนคนดีสู่สังคม และคุ้มครองสังคม ผลที่ตามมาคือ ประชากรของผู้ต้องขังเพิ่มขึ้น สถิติการกระทำความผิดซ้ำเพิ่มมากขึ้น เป็นผลโดยตรงจากกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูไม่สามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง การปรับเปลี่ยนบุคลิกนิสัยล้มเหลว มีระบบประเมินผู้ต้องขังก่อนศาลคำสั่งให้พ้นโทษ National Offender Assessment System พิจารณาพิเคราะห์พื้นฐานของบุคลิกภาพ ความประพฤติ เรือนจำและงานคุมประพฤติจะมอบหมาย “ให้ทำงานอะไร” ที่เป็นการปรับปรุงแก้ไขผู้ต้องโทษ มีการกำหนดเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญ และมาตรฐานต่างๆ เพื่อเสนออนุมัติจัดทำแผนที่เรียกว่า “What Works” เป็นแผนที่มีลักษณะเฉพาะเป็นรายบุคคล มีเหตุผลและทักษะทางสังคม ข้อเท็จจริงของอังกฤษดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการไม่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษอย่างมีประสิทธิภาพและการไม่ดำเนินการตามหลักการบังคับโทษเป็นรายบุคคลตามหลัก Individualization of Punishment โดยเคร่งครัดต่อการพัก-ลดโทษ และเน้นการประเมินผู้ต้องโทษก่อนปล่อยตัวออกสู่สังคม (Command of Her Majesty, 2004) สำหรับการอภัยโทษในอังกฤษเป็นการยกย่องและให้ความสำคัญกับอำนาจของพระมหากษัตริย์ในงานทางตุลาการ โดยเฉพาะยึดหลัก “พระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่มาแห่งความยุติธรรม” อังกฤษใช้การอภัยโทษเป็นมาตรการบรรเทาความรุนแรงในการใช้โทษ เช่น

โทษประหารชีวิต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่กลั่นกรองคุณสมบัติของบุคคลที่จะขอพระราชทานอภัยโทษ

2.2 สหรัฐอเมริกา นำเอากระบวนการศึกษาผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ (Individualization of punishment) เพื่อสามารถประเมินผู้ต้องขังเกี่ยวกับการพัฒนาการในอดีต ความต้องการในปัจจุบันและศักยภาพในอนาคต ข้อมูลในลักษณะองค์รวมในด้านกายภาพ จิตใจ สังคม จากการจำแนกผู้ต้องขัง ทำให้สามารถวางแผนบังคับโทษ เตรียมการบำบัดฟื้นฟูเฉพาะรายอย่างมีประสิทธิภาพ มีการทดสอบทางจิตวิทยาและการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเฉพาะบุคคล ประวัติส่วนตัวและประวัติอาชญากรรม ภูมิหลังทางสังคม ประวัติการประกอบอาชีพ ประวัติการศึกษา การนับถือศาสนาและทัศนคติ การปรับตัวในเรือนจำ โดยมีสหวิชาชีพ ได้แก่ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักอาชีวะบำบัด อนุศาสนาจารย์ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการศึกษาข้อมูล นักจิตวิทยาคลินิกจะมีบทบาทสำคัญในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่มีความผิดปกติพิเศษ มาตรการแก้ไขฟื้นฟูได้แก่ การให้การศึกษา ให้ความรู้ทางศาสนา ฝึกอาชีพ การแก้ไขพัฒนาผู้ติดยาเสพติด งานให้คำปรึกษา การบำบัดรักษา เพื่อยังให้เกิดพลเมืองที่มีประสิทธิภาพในสังคม สำหรับหลักการและวัตถุประสงค์ของการใช้มาตรการพักโทษและลดโทษคือ ผู้ต้องขังต้องมีความประพฤติดี เข้าร่วมโครงการต่างๆ อย่างดีกับเรือนจำ ขยันทำงาน อุทิศตนเพื่อประโยชน์ของสังคม ตลอดทั้งเหตุผลในเรื่องของความปลอดภัยของสังคม และเพื่อรักษาระเบียบวินัยในเรือนจำ จากการศึกษาไม่พบข้อมูลว่านำมาตรการนี้มาใช้เพื่อลดปริมาณผู้ต้องขังเป็นวัตถุประสงค์หลักในการใช้มาตรการพัก-ลดโทษ แต่ผลจะลดได้มากน้อยขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษอย่างมีประสิทธิภาพและการดำเนินการตามหลักการบังคับโทษเป็นรายบุคคลตามหลัก Individualization of Punishment (ธีรรัตน์ สัมมา, 2546) สำหรับการอภัยโทษเป็นอำนาจของประธานาธิบดีอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา และอำนาจของผู้ว่าการรัฐของแต่ละรัฐ และมีหลายรูปแบบด้วยกัน อำนาจของประธานาธิบดีมีมากซึ่งเป็นไปตามแนวทางของประเทศอังกฤษ กล่าวคือ การอภัยโทษอาจมีเงื่อนไข ไม่มีเงื่อนไข หรือเป็นการเปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการอภัยโทษ (Office of the pardon Attorney) อยู่ในสำนักงานอัยการทำหน้าที่ มีกระบวนการตรวจสอบและสำแดงข้อมูลข้อเท็จจริงต่างๆ เป็นรายบุคคล (Bartollas, Clemens, 2002)

2.3 ประเทศญี่ปุ่น การบริหารจัดการของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่นในการเลี้ยงโทษจำคุกมีประสิทธิภาพมาก และยังใช้มาตรการพักโทษ-ลดโทษ เป็นช่องทางระบายผู้ต้องขังออกจากเรือนจำ เมื่อผู้ต้องขังพัฒนาพฤติกรรมดีเข้าตามเกณฑ์ของกฎหมายกำหนด โดยผ่านการประเมินจากคณะกรรมการพักโทษ-ลดโทษ ให้มีความสำคัญกับการคืนคนดีสู่สังคม จากบริบทของสังคมของญี่ปุ่นที่ค่อนข้างเข้มแข็งมากในการช่วยเหลือผู้ต้องขัง และกระบวนการยุติธรรมถูกออกแบบมาอย่างมีประสิทธิภาพในการกรองคนเข้าสู่เรือนจำ (UNAFEI, 2011) ทำให้ไม่มีปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้นับเป็นอุปสรรคต่อการติดตามประเมินผู้ต้องขังรายบุคคล ในทางปฏิบัติจึงบริหารจัดการได้ตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษอย่างมีประสิทธิภาพและการดำเนินการตามหลักการบังคับโทษเป็นรายบุคคลตามหลัก Individualization of Punishment (Kaiser, Gunther, 1984)

สำหรับอำนาจในการอภัยโทษเป็นของพระเจ้าแผ่นดิน โดยคำแนะนำของคณะรัฐมนตรีคล้ายกับของประเทศไทย อาจทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ มี 2 ลักษณะคือการยุติการรับโทษกับการเปลี่ยนโทษที่หนักเป็นโทษเบา โดยทางปฏิบัติพบว่าการอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำแต่จะใช้ได้ต้องเข้าหรือผ่านเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดก่อนเท่านั้น

2.4 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและวิธีการบังคับเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ.1976 (Strafvollzugsgesetz [StVollzG] / Execution of sentence Law) แก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุด ค.ศ.2001 และใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบันให้ความสำคัญกับการวางแผนในการบังคับโทษรายบุคคลโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเพื่อบำบัด ในการตรวจสอบค้นหาข้อมูลของผู้ต้องโทษจะต้องครอบคลุมพฤติกรรมทั้งหลายซึ่งการได้รู้ถึงข้อนี้จำเป็นสำหรับใช้ในการบำบัดผู้ต้องโทษเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญเพื่อจัดทำแผนการบังคับโทษ ที่จะร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับการดำเนินการในระหว่างที่อยู่ในเรือนจำ อันจะยังให้ผู้ต้องโทษสามารถกลับเข้าสู่สังคมหลังการพ้นโทษได้ ในแผนบังคับโทษจะกำหนดในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญต่อการบังคับโทษกับผู้ต้องขัง เช่น การศึกษา อบรม การฝึกอาชีพ การออกกำลังกาย การฝึกทางจิตวิญญาณ ศาสนา การทำงาน ฯลฯ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นผลต่อการเปลี่ยนแปลงแก้ไขผู้ต้องขังให้กลับเป็นพลเมืองดีได้อย่างมาก และยับยั้งอาชญากรรมอย่างเป็นผล ซึ่งส่งผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังได้อย่างถาวร กรณีจึงทำให้การดำเนินการตามมาตรการพักโทษ-ลดโทษ ในระบบของกระบวนการที่กลั่นกรองอย่างดี สำหรับการอภัยโทษมาตรการอภัยโทษมีการ

นำมาใช้กับผู้ต้องขังภายใต้เงื่อนไขจากความประพฤติดังของผู้ต้องขัง อำนาจในการอภัยโทษเป็นอำนาจของศาล จะเห็นได้ว่าแตกต่างจากประเทศอังกฤษสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และไทย ซึ่งอาจทำในรูปแบบรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ และเป็นการอภัยโทษโดยลดกำหนดโทษตามคำพิพากษาหรือโดยการปล่อยตัวอันเป็นการสิ้นสุดการรับโทษก็ได้ การอภัยโทษจึงถือว่าช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้บ้าง โดยถือว่าถ้าอยู่ในเงื่อนไขแล้วผู้ต้องขังเหล่านี้ไม่มีความจำเป็นต้องอยู่ในเรือนจำแล้ว (Laubenthal, Klaus, 2008)

องค์ความรู้ใหม่

การจัดให้มีการประเมินผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ตามแผนบังคับโทษรายบุคคล ส่งผลต่อการพิจารณา มาตรการพัก-ลดโทษ และมาตรการอภัยโทษ อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของมาตรการ

ภาพที่ 1 แผนบังคับโทษรายบุคคล

นวัตกรรมการประเมินผู้ต้องขังรายบุคคลใช้ในประเทศที่ทำการศึกษาและอีกหลายประเทศ แต่ประเทศไทยยังไม่มีนำมาใช้ ทั้งนี้ เพื่อคุณภาพงานในการคืนคนดีกลับสู่สังคม ที่มีฐานคิดและพิจารณาอย่างมีเหตุผล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลการศึกษาในเรื่องมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ที่ได้ทำการศึกษามาเป็นลำดับ สามารถประมวลผลได้ว่ามาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นมาตรการที่พิสูจน์แล้วว่าทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติว่าเป็นมาตรการที่ใช้ลดปริมาณผู้ต้องขังได้จริงอย่างถาวร และมาตรการพักโทษ-ลดวันต้องโทษ มาตรการอภัยโทษ โดยเงื่อนไขต่างก็อาศัยฐานคิดและผลจาก

การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังด้วยกัน พิจารณาจากพัฒนาการทางความคิดและพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ผลจากการศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีต่างๆ การศึกษาข้อมูลในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และจากการออกแบบสอบถามตลอดทั้งการสัมภาษณ์พบว่า มาตรการพักการลงโทษ-ลดวันต้องโทษ มาตรการอภัยโทษ และมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เป็นมาตรการที่มีผลหรือส่งผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานได้ในระดับหนึ่ง แต่แท้จริงแล้วมิใช่มาตรการหลักที่ใช้ในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ เนื่องจากต้นทางของหลักการความคิดและวัตถุประสงค์ของมาตรการนั้นมิได้ถูกออกแบบหรือสร้างมาเพื่อลดปริมาณผู้ต้องขัง แต่มีมาเพื่อตอบสนองต่อผลการเปลี่ยนแปลงความประพฤติที่ดีขึ้นในเบื้องต้นและอย่างถาวรในตอนสุดท้ายของผู้ต้องขังตามหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดต่างๆ ของแต่ละมาตรการ อันสอดคล้องสัมพันธ์กับทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูเป็นรายบุคคล (Individualization of Punishment) หลักในเรื่องการอภัยโทษ เป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่นานาอารยประเทศนำไปใช้ในการบริหารดำเนินกระบวนการยุติธรรม แม้ว่าในแต่ละประเทศจะมีระบบการปกครองที่แตกต่างกันไปประมุขหรือผู้นำประเทศหรือรัฐนั้นจะถูกกำหนดให้อำนาจในการที่จะอภัยโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการยกโทษ ลดหย่อนผ่อนโทษ หรือปล่อยตัวพ้นโทษไป เหตุผลแห่งการอภัยโทษนี้มาจากหลักแห่งความเมตตากรุณา อันจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้มีจิตสำนึกในการกระทำความผิดและมีโอกาสแก้ไขตนเอง มุ่งในการแก้ไขความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมเพื่อธำรงไว้ซึ่งความสมบูรณ์ตามหลักนิติธรรม เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในหลักการของอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยารวมทั้งรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม โดยธรรมชาติของมาตรการทั้ง 3 เรื่อง ที่ทำการศึกษพบว่า เป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการคือ พัฒนาการความเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิด บุคลิกนิสัย ความประพฤติ ความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ของผู้ต้องขังที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในอนาคตได้จริงโดยปราศจากการกระทำความผิดอีก เป็นหลักหรือเป็นตัวตั้ง ความเปลี่ยนแปลงหรือจุดเปลี่ยนดังกล่าวนี้ เป็นไปตามหลักวิชากฎหมายบังคับโทษ ที่กำหนดให้ “ผู้ต้องขังเป็นประธานของการบังคับโทษ” หรือเป็นผลหรือตัวชี้วัดที่จะเกิดความเปลี่ยนแปลงในตัวของเขาในด้านต่างๆ ที่ควรจะเป็น ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ

ข้อเสนอแนะ

1. ในทางหลักนิติทฤษฎี ต้องนำการบังคับโทษรายบุคคล (Individualization of Punishment) อาจทำตามแบบของอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐ

เยอรมนี โดยการทำแผนบังคับโทษรายบุคคลกับผู้ต้องขัง ซึ่งผลจากการใช้ในประเทศที่ทำการศึกษพบว่าใช้ได้ผลดีมาก

2. ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังโดยเฉพาะเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เพื่อให้งานราชทัณฑ์สามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้อง และเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

3. การบังคับโทษในเรือนจำและทัณฑสถานควรจัดให้มีภาคเอกชน ภาคสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการบังคับโทษมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมราชทัณฑ์. (2549). การพระราชทานอภัยโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

อาญา มาตรา 261 ทวิ. นนทบุรี: ม.ส.พ.

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์. (2554). โครงการศึกษาสถานการณ์ปัญหาและพัฒนาารูปแบบ

แนวทางของกฎหมายบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

คณิต ณ นคร. (2564). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2. (พิมพ์ครั้งที่ 10).

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

ธีรรัตน์ สัมมา. (2546). กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ: ศึกษากรณีการลดวันต้องโทษจำคุก.

ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Bartollas, Clemens. (2002). Invitation to Corrections. Boston USA: Allyn & Bacon.

Bernd-Dieter Meier. (2009). Strafrechtliche Sanktionen. Springer USA: 3Auflage Heidelberg.

Command of Her Majesty. (2004). Cutting Crime, Delivering Justice. London UK: Stationery office.

Kaiser, Gunther. (1984). Prison Systems & Correctional Law: Europe, The United States, and Japan A Comparative Analysis. U.S.A.: Transnational Publishers.

Laubenthal, Klaus. (2008). Strafolllzug. Springer: Würzburg.

UNAFEI. (2011). Criminal Justice Legislation of Japan. Tokyo Japan: UNAFEI.